

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua Liber X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

bi satis est, te tuæ naturæ cōuenienter e-
gisse: sed & mercedem insuper deside-
ras? perinde ac si mercedem oculus po-
scat, quia viderit: aut pedes, propter gres-
sus. Quemadmodum enim hæc ad cer-
tum finem facta sunt, ita vt secundū suā
cōstitutionē atq; naturam si egerint, suū
finem adepta sciamus: ita homo ad be-
neficentiam natus, si quid beneficij con-
tulerit, aut aliud quid egerit, quod so-
cietati humanæ conducatur, fecit id cuius
gratia est factus: cōsecutusq; est id, quod
ad eum pertinebat.

M. ANTONINI IM-
peratoris de Vita sua Liber X.

ERis aliquando, ô anima, bona, sim-
plex, vnica, & nuda, splendidior
corpore tibi circumiecto. Gusta-
bis olim amoris affectum: plena eris,
nullius indigens, nihil desiderans ne-
que animati neque inanimi ad fruitio-
nes voluptatum: neq; tempus requirens
quo diutius fruare, neq; locum, regionē,
aut aeris commoditatem, neque homi-
num conuenientiam. sed contenta eris
præsenti statu, delectaberis omnib. quæ
erunt

erunt in promptu: tibiq; ipsi persuadebis, omnia tibi adesse, omnia tua rectè habere, omnia à dijs tibi allata: probabis quæcunq; ijs probabūtur, ac quæ tibi ad perfecti animalis salutem dabunt: quod bonum est, iustum, honestum, omnia generat atq; continet & amplectitur: quæ dissoluuntur eò, vt alia ex ipsis existāt. Eris aliquando talis, vt ita cum Deo & hominibus viuas, vt ne quid in ijs repræhendas, neq; ab illis dāneris. Obserua quid natura tua requirat, quippe qui tantum à natura gubernaris: id deinde fac & admitte, nisi tua natura, qua animal es, eò fiat deterior. Secundo loco animaduertēdum est, quid animalis natura quæ in te est, requirat: idq; omne omittendū est, nisi deterius sit habitura ea natura, ob quam rationis particeps diceris: nempe ciuilibus, & rationalis. His vsus regulis, nihil ages superuacaneum.

Omne quod tibi euenit, aut ita euenit vt tu laturus es, aut secus. Si eo modo quo tu id ferre potes, nō fer ægrè, sed vt natura tua te docet: sin contrà, noli tamen indignari. etenim ipsum peribit, vbi te absumserit. Enimuerò memento eam esse tuam naturam, vt omnia feras ea, quæ

cognatio quædam est cum partibus quæ sunt eiusdem generis, nihil agam quod non respiciat communitatem: imò semper ad communem vtilitatem dirigam meas actiones, & à contrario auertam. His ita cõstitutis, necesse est vitam prosperos habere successus: sicut & ciuis vitam prosperam intelligeres, procedentis per actiones ciuibus vtilis, bonique consulentis quæcunque ei ciuitas tribueret.

Omnes partes mundi interire necessarium est: hoc est, alterari. Quod si hoc etiam malum ipsis sit, nõne vniuersum malè possit perdurare, partibus ad interitum & alterationem cõparatis? Vtrum enim natura instituit suas partes malè afficere, maloq; obnoxias, & quidem necessariò, efficere? aut per imprudentiam hoc admisit? Vtrunq; quidem non est veri simile. Quinetiam ratione naturæ omissa, ipsarum rerum naturã si quis consideret, itidem ridiculum erit hoc. Simul enim, dicere, quòd mundi partes à natura factę sint ad mutationes, & earum mutationes quasi contra naturam euenientes mirari aut indignè ferre, absurdum sit: præsertim cum singula ex quibus sunt
con-

conflata, in ea etiam dissoluantur. Aut enim discretio fit elementorum, ex quibus concretæ sunt res: aut mutatio, solidi quidem in terrâ, aëri autem in aërem: ita vt hæc quoq; assumatur in rationem vniuersi, siue hoc certis conuersionibus inflammabitur, siue perpetuis vicibus renouatur. Solidas autem & aëreas partes non opinare ab ortu te habere: omnia ista heri & nudiustertius ex alimento & inspirato aëre affluerunt: hæcque mutantur, non id quod ex vtero matris attulisti. *Pone autem, hoc te admodum adiungere propriæ qualitati: nihil reuera, puto, ad id quod dicitur.

Cùm sumseris tibi ipsi nomina hæc, bonus, verecundus, verax, intelligens, prudens, alti animi: caue ne quando ista nomina amittas, alijsque ea mures. Celeriter ea animo repete: ac recordare, nomine intelligentis indicari scientiam de singulis rebus percipiendi, & eum qui cogitationibus alienis non occupetur: prudentis verò, voluntariâ approbationem eorum quæ communis natura tribuerit altitudine animi, mētis intentionem & sublimitatem, supra leues & duros motus carnis, gloriâ, mortem, aliasq;

res elatae. Si igitur te ipsum dignum his nominibus praestiteris, non id appetens ut ab alijs ita appelleris, alius eris, aliamque ingredieris vitam. Nam talem te porro esse, qualis haecenus fuisti (hoc est, in hac vita raptari & inquinari) nimis stupidi est hominis, & vitam amantis, similisque eorum qui in pugna aduersus feras semel sunt. hi enim pleni vulnerum & tabi, tamen hortantur ut in crastinum seruentur, tales iterum pugnaturi aduersus eosdem vngues & dentes. Itaque te paucis istis nominibus accommoda, ac si quid de possis, ea tuere, perinde atque si in insulas quasdam fortunatas commigrasses. Sin te inferiorem ijs esse sentis, secede audacter in angulum aliquem, ut ibi victoriam obtineas: aut omnino e vita abi, non iratus, sed simplici & libero animo, atque verecundo, cum id vnum in vita egeris, ut eo modo discedas. Ut autem memoriam illorum nominum retineas, haud exiguum tibi adferet adiumentum, si recorderis deorum, atque eos nolle se adulari: sed hoc velle, ut ratione praedita animalia, ipsorum quam similima efficiantur.

Ficus, canis, apis, suum quoduis officium

cium facit: idem est & hominis partium.
 Pests, bellū, terror, stupor, seruitus: hæc
 quotidie delebunt sacra illa tua placita,
 quæ è contemplatione naturæ rerum hau-
 sta circumfers. Omnia autem ita sunt in-
 spicienda & agenda, vt & circumstantijs
 simul satisfiat, & cognitio in actionem
 vertatur, serueturq; animi constantia ex
 earum scientia accepta, latens, non * ab-
 scōdita. Aliquando capies fructum sim-
 plicitatis, aliquando grauitatis, aliquan-
 do cognitionis singularum rerum. Quæ
 nimirum sit eius natura, quis in mundo
 locus, quandiu ferat eius natura vt du-
 ret, quibus ex rebus conflata sit, quis eā
 possit possidere, quis dare aut adimere.

Aranea, si muscam ceperit, exultat: a-
 lius, si leporent, aut pisciculum, aut suæ,
 aut vrsū, aut Sarmatas. nōne hi sunt
 prædones? Si opiniones examines,
 quomodo vnum in alterum transmute-
 tur, viam ac rationem contemplandi pa-
 rabis. Continenter autem huc animū
 aduerte, teq; huic parti adsuefac: nihil
 est enim quod perinde animum magnū
 efficiat. Corpus enim exue, intelligensq;
 iamiam te ex hominibus discedentem
 ista omnia deserturum, totum te ipsum
 u 3 da iu-

da iusticiæ in actionibus tuis seruanda.
In reliquis quæ eueniunt, rerum natura
totum te committe: quid alij vel sentiât
de te, vel agant contra te, ne ad mentem
quidem tibi tuam accidat.

Duob. his contentus esto, vt & iuste a-
gas in præsentia: & id quod nûc tibi obi-
git, boni consulas. Omnes alias occupa-
tiones, omnia studia missa fac, huic mo-
dò intētus, vt rectâ secûdû legē ingredia-
ris, Deû sequens, rectâ via ingredientem.

Quis sit vsus suspicionis? cûm licet
delibërare quid sit agendum. Si quid a-
gendum sit, videas quæ id esse ex vsu, fir-
miter eò procedendum. Sin id non intel-
ligis, inhibenda actio, & optimis vten-
dum consiliarijs. Quòd si alia his aduer-
sa occurrant, progrediendum est iuxta
præsentis occasiones, animo ei quod iu-
stum videtur intento. Optimû enim est,
eum attingere scopû: à quo qui aberrat.

Quietus simul, & ad motus facilis, si-
mul & lætus, & constans est is, qui ratio-
nem vbique sequitur ducem.

Interroga ex teipso statim à somno ex-
pergefactus, num tua intersit, si quæ iusta
sunt, & rectè habent, in aliorum sint po-
testate? Nihil interest.

Nunquid

Nunquid oblitus es, illi qui aliorum sermonibus & laudibus se iactant, quales in lecto sint, quales in mensa? quid agant, quæ fugiant, quæ consecretentur? quæ furentur, quæ rapiant? non quidem manibus & pedibus, sed preciosissima ipsorum parte, qua acquiri potest (si quis velit) fides, verecundia, veritas, lex, bonus genius.

Omnia danti & recipiēti Naturæ probè institutus & verecūduſ dicit: Da quicquid vis, aufer quicquid vis. Neque hoc aduersus eam ferociens dicit: sed ei obediens, eamque probans.

Viræ exigua restat pars: viue tanquam in mōte. Nihil enim refert, hīc ne sis, vel illic: modò scias, te ubiq; in mundo, tanquam in vrbe esse.

Videant, inquirent hominem homines, verum, ac secundum naturam viuentem. Si non ferunt eum, occidāt: præstat enim hoc, quàm illo modo viuere.

Non iam præterea tibi disputandum est, qualisnam sit vir bonus: sed curandum, vt sis vir bonus.

Subinde tibi ante oculos pone æuum rotum, & vniuersam naturam: cogita, vt res singulæ, ratione substantiæ, seminis
u 4 sint:

sint: ficorum, temporis, terebri conuersio: idq; de singulis rebus indaga, quemadmodum eæ iam dissoluantur, sintq; in mutatione, ac quasi putrefactione & dissipatione: vt vnumquodq; suam veluti mortem habeat. Qui sunt illi qui nunc comedunt, dormiunt, coeunt, ventrem purgant? tum qui imperant alijs, superbiunt, indignantur, inferiores increpant? quibus illi paulo antè seruiuerunt, & quibus de causis? qui erunt paulò post?

Vnicuiq; id prodest, quod natura vniuersi fert: atque eo quidem tempore, quo ea fert. Expetit quidem pluuiam terra: expetit autem venerandus æther, cū est repletus nubibus, in terram decidere, ita & mundus id agere cupit, quod fit: dico itaq; mundo, me vnà amare. Itaque & hoc fit, & dicitur fieri, quod mundus vult ita fieri. Aut hic viuis, & te adfuecisti: aut aliò te confers, & hoc voluisti: aut defunctus tuo munere, moreris. Nihil est præter hæc: Bono ergo es animo.

* Semper sit euidens, hoc esse agrum: & quomodo omnia sunt hic ijs qui in summo sunt monte, aut in littore, aut vbiuis. Omnino enim inuenies Platonis illud, stabulo in mōte abditus: & iacere iactus.

Quid

Quid est mens mea? ad quid nunc ea
vtror? Est ne aliquid mentis vacuum? est
ne aliquid à communitate diuulsu?
num affixum & admixtum carni, vt il-
lud vnà mutetur?

Qui dominum suum fugit, fugitiuus
est. Lex autem dominus est. Ergo qui
contra legem agit, fugitiuus est. At dolo-
rem aliquis, iram aut metum concipit,
propter aliquid eorum quod factum est,
vel fit, vel fiet secundum voluntatē eius
qui Vniuersum gubernat. Hic verò lex
est, tribuens suum vnicuiq;. Ergo qui
hoc modo timet, dolet, aut irascitur, fugi-
tiuus est. Pater, semine in vterum ma-
tris dimisso abiit. Inde succedēs alia cau-
sa agit, & absoluit fatum. animaduerten-
dum est, ex quo quid efficiatur. Rursus,
cibus per fauces dimittitur: deinde alia
causa succedens, sensum, appetitum, vi-
ram, robur, omniaq; ista alia efficit. Itaq;
ea quæ in tanta occultatione fiunt, con-
sideranda sunt: facultasq; ita perspiciē-
da est, vt & eam quæ deorsum, & eam
quæ sursum vergit videmus, non ocu-
lis quidem corporeis, sed haud minus
tamen perspicuè.

Afsiduò considerandum est, quomo-
do om-

do omnia hæc sint, qualia fuerint, ac sint futura: & ante oculos ponendæ totæ fabulæ atq; scenæ earundem in speciem rerum, quas vel experientia vidisti, vel ex antiqua historia cognouisti: vt, aulam Adriani, totam Antonini aulam, totam Philippi aulam, Alexandri, Cræsi. Omnia enim hæc, talia erant.

Tantum per alios animo tibi finge eū, qui alicuius rei causa dolet aut indignatur, similem esse procello qui maclatur, & calcitrat atque grunnit. Similis etiam ei qui gemit in lectulo solus tacitè alligationem nostram: & quod soli animali ratione prædito datum est, vt rebus quæ eueniunt sponte obsequatur. Omnino autè sequi eas omnibus est necessarium. In singulis rebus quærere ex te ipso debes, sit ne mors mala, propterea quòd ea re te sit spoliatura.

Cum alicuius offenderis peccato, statim ad te reuertere, ac cogita qua in simili re tu pecces: vt, Quòd argentum, uoluptatè, gloriolam in bonis ducas, itèq; alia. Id iram mox obliuione delebit. Accedat autem & hoc, vt eum inuitum peccare scias. Quid verò faceret coactus? Tu, si potes, effice ne cogatur.

Cum

Cùm Satyronem vides, Socraticum tibi finge conspectum dari: cùm Eutyche, Hymenem, vel Euphratem cernis, Euty- chionem, Syluanum, Alciphronem, vel trophæiferum imaginare: Xenophon- te viso, Critonem aut Seuerum: deniq; singulis aliquem priorum certa ratione similem oppone. Simul verò tibi ad ani- mum accidat, Vbi nam sunt illi? nus- quam, aut vbi cunq;. Ita nunquam non cernes, res humanas fumum esse, & vani- tatem. Maximè si recorderis, id quod se- mel mutatum est, nihil fore in infinito té- pore. Tu autem in quo tempore es? aut qui non sufficit tibi, breue hoc honestè exigere? quam materiam, quod subie- ctum fugis? Quid enim sunt hæc omnia, nisi exercitia rationis, quæ accuratè per- spexit naturam earum quæ in vita occur- runt rerum? Perdura igitur, dum eas res tibi familiares reddas: quemadmodum validus ventriculus omnia sibi efficit fa- miliaria: & ignis splendidus, quidquid ei iniicias, flammâ ex eo & fulgorem e- dit. Nulli liceat verè dicere, non esse te simplicè & bonû: sed mētiatur, quicunq; hoc de te sentit. Id verò omne penes te est: quis enim prohibeat, ne sis bonus & simplex?

simplex?

simplex? Tibi modo stet sententia, non vivere, nisi talis sis: neque enim patitur ratio te, nisi talem.

Quid sit, quod possit de proposita materia rectissimè dici, vel agi, considera: quicquid erit, facere tibi vel dicere licet, nemine obstante: neque prætende, te impediri. Neq; prius desine sollicitudinem, quàm ita sis affectus, ut quod voluptuarijs sunt deliciae, id tibi sit actio in subiecta & oblata materia, humanæ constitutioni consentanea. Omne enim id quod licet tibi agere secundum naturam, pro voluptate habendum est: licet autem ubiq; Nam cylindro quidem non datur, ut quovis loco feratur suo proprio motu: ut neq; aquæ, neq; igni, neq; alijs quæ à natura aut anima rationis experte reguntur. multa enim sunt quæ obstet eis, & intercipient. Mens autem, siue ratio, per omnia quæ resistunt pergere potest, secundum suam naturam & voluntatem. Hanc facultatem ante oculos tuos ponens, quòd mens per omnia possit ferri, sicut ignis sursum, lapis deorsum, cylindrus per declivem: nihil præterea require. Reliqua impedimenta aut corporei sunt cadaveris: aut præter opinionem, ipsiusq; mentis

mentis remissionem non lædunt, neque
vllum afferunt malum. alioquin is qui
impediretur, malus confestim fieret. Nā
reliquæ res omnes ita sunt comparatæ,
vt si quid eis mali accidat, statim deterio-
res fiant. At hîc, si omnino dicendum est,
melior etiam fit homo, maioriq; dignus
laude, si rectè vratur ijs quæ occurrunt.
Omnino autem memoria tenendum est,
ei qui natura ciuis est, nihil posse nocu-
menti accidere, quod non idem ciuita-
ti noceat. Atqui huic nihil nocet, nisi
quod obsit legi. Eorum verò quæ incom-
moda aut infortunia vocât, nihil legi of-
ficat: ergo neq; ciuitati, neq; ciui.

Qui morsus est à veris dogmatibus, ei
ad recordationem vacuitatis dolorum
& metus sufficet vel minimum. quale
illud:

Sternit humi ventus folia. —

Haud aliter genus humanum. —

Foliorum verò rationem obtinent &
liberi tui, & ij homines qui acclamant
& collaudant ita vt fidem mereri videā-
tur: aut contrà execrantur, aut tacitè re-
præhendunt & subsannât. Foliorum ra-
tionem obtinent & hi, qui famam po-
steritatis excipient. Hæc enim omnia na-
scuntur

scuntur tempore veris: pòst animus ea
deijcit: inde alia ipsorum in locum syl-
ua producit. Breuitas verò temporis om-
nibus est còmunis. Tu autem omnia
perinde atque æterna fugis aut appetis,
paulo pòst moriturus: & eum qui te effe-
ret, alius lugebit.

Sani oculi est, omnia visilia cernere,
& non viridia tantum velle: quod faci-
unt ij, qui vitio aliquo oculorum labo-
rant. Idem de sano auditu & olfactu sen-
tiendum, vtriq; omnia sui generis sensi-
lia esse promptè appræhendenda: qua ra-
tione etiam ventriculus ad omne alimè-
tum paratus debet esse, instar molæ, quæ
ad quæcunque molenda parata est. Pro-
inde & mens sana, parata debet esse ad
omnia quæ occurrunt. Sed ea quæ hoc
tantum curat, vt liberi sint salui, vt ab
omnibus laudentur eius actiones, ocu-
lo similis est, viridia, aut denti, tenuia tan-
tum volenti.

Nemo est adeò felix, cui mortuo non
sint adstituri quidam, qui malum quod
ei obtigisse putatur, haud malè sint con-
sulturi: probus, dicent, & sapiens erat,
nonne ad extremum aliquis dicet secū:
Et ipse aliquando respirabo ab hoc pæ-
dago.

dagogo ? Nulli quidem nostrum erat grauis, sed sensi tamen clam nos ab eo sperni. Hæc de bono viro dicentur. Nobis quam multa sunt alia, propter quæ multi sunt qui liberari à nobis cupiant. Hæc moriens si cogites, eo facilius discedes hinc: reputans, te ex ea vita abire, ex qua ij ipsi qui eius sunt participes, quorum gratia tanta certamina sustinui, precatus sum, procuravi, me volunt migrare, fortasse aliquid mea morte allevationis sperantes. Quid est cur diutius hic morari quæras ? Nihilo tamen minus benignus illis discede, morem tuum seruans, amicus, beneuolus, propitius: neque vt is qui abripiatur, sed qui bene moritur, animula facile se soluentem è corpusculo. Eo modo & ab his discedendum est, quibus nos natura accommodauit & miscuit. Dissoluit nunc? dissoluo, & à familiaribus abducor, non reluctans, non vim patiens. est enim & hoc vnum eorum, quæ sunt secundum naturam.

A suesce, vt in omni re te ipsum perconteris: Heus tu, quorsum hoc refertur? A teipso fac initium, teque primo examina. Memento, facultatem motricem
corpo-

corporis intus latere. Hæc est facundia, hæc vita, hoc est (vt ita dicam) homo.

Nunquam circumiecta vasa animo tibi proponere, & instrumenta hæc tibi afficta: similia enim sunt dolabræ. eo tantum differentia, quod adnata sunt. Alioquin sine causa, quæ ea mouet & continet, haud maiori sunt vsui, quàm radius textrici, calamus scriptori, flagellum aurigæ.

M. ANTONINI IMPE

ratoris de vita sua Liber XI.

HÆC propria sunt animi ratione præditi: Seipsum videt, seipsum componit: seipsum talem, qualem vult, efficit: fructus, quos fert, ipse percipit: (etenim plantarum fructus, atq; etiam animalium, alij percipiunt) suum finem consequitur, quicumq; vitæ sit terminus: non vt in saltatione, & agendis fabulis, alijsq; id genus rebus sit, vt si quid offendatur, tota actio fiat irrita: sed is animus omni in parte, ubicunq; deprehendatur, id quod oblatum est, perfectum & nullius